

IKUSPUNTU JAIALDIA

EZ DIREN GAUZAK ERE BADIRA

Hilaren 15ean izan zen Ikuspuntu jaialdiaren hasiera-ekitaldia Iruñeko Baluarte Jauregian. Marina Lameioren *Dardara* filmak ireki zuen zinema astea, Berri Txarrak musika taldearen azken biran errodatutako lanak. Bata bestearen atzetik, hamaika film ikusteko parada izan da; jarraian, bertan eskainitako hainbat harribitxiren berri.

✂ AINHOA GUTIÉRREZ DEL POZO 📷 CARLOTA CORTÉS ACHA

Ez diren gauzak ere badira” esaldiaz egin zuen jaialdiak aurtengo tesia. Iruñean urtero martxoa aldera antolatzen den ekimenak ez du dokumental klasikotzat ezagutzen ditugunen bilduma izan nahi; hortik urruti, ikuspuntu kokatua, proposamen esperimentalak eta fikzioarekiko mugen haustea bilatzen dira. Leloak proposatzen duen anbiguotasuna, beraz, ezin hobeto datorkio jaialdiari.

Hari horretan, Lameioren filma da aipatzen genuen ikuspuntu kokatuetako bat. Zuzendariak Berri Txarrak “Ikusi Arte Tour 2019” biran oinarritutako lana egin du, baina taldea zentroan jarri beharrean zaleengan fokua jarrita. Horrela, musikaren bitartez sortzen diren harremanak erretratatzen ditu Lamei-
rok, baita Berri Txarrak jarraitzaileen profil askotarikoak ere. Zuzendariak sentsibiltate handiz hartu ditu subjektibitate ezberdinak iruditari, Alemaniatik hasi, Mexikotik igaro, Japoniatik itzuli eta Euskal Herrira begira.

Musikazaletasunaren ertz ezberdinak ukituz lortzen du filmak oso berea eta aldi berean orokorra ere izan daitekeen harremana jasotzea. Ohikoa eta zabala da, artearekiko filia berezia jostzen duen aldetik; berariazkoa, ordea, garai zehatz bati, inguru konkretu horri eta hainbatentzat horren garrantzitsua izan den taldeari buruz ari baita. *Dardara* aldendu egiten da *rockstar* erretratua

egitetik, protagonistak jainkotzetik edo haien arteko zurrumurru morbosoa azpimarratzetik. Horren orde, Lameiro lerratu egiten da hain ezagunak bilakatu diren musikariengandik *fan*setara. Mugimendu horrekin erdi-puntuko lana lortzen du, zeinetan dokumentalak eta musika-taldeak topo egiten duten. Jada ez da kontzertu bat, edo film bat. Bien arteko elkarrizketa horretan sortzen da espazio bat zeinetan aurretik taldearekiko emozio horiek bizi izan edo ez, ikusleak gai den ulertzeko filmatua den pertsonak sentitzen duena. Gero norberak lotuko du hori dituen bizipen propioekin; dela beste kontzertu batekin, arte-lan batekin, liburu batekin edo filmarekin berarekin. Beharbada, zuzendaria zale amorratua ez izateak laguntzen du ikusle oro errealtate horrekin lotzera, bere begiradarekin ikusiko bagenu bezala. Lameirok egindako ekarpen handia da, era berean, protagonisten heterogeneotasunarekin konektatzera garamatzan gonbita.

Jaialdiak euskal laburmetraientzat eskainitako "Paisaia" atalaren baitan, Lur Olaizolaren *Zerua blu*, María Elorza eta Koldo Almandozen *Quebrantos*, Peio Aguirrereren *Un retrato de N.B.* eta María Sánchezen *Agiña* eskaini dira. Nork bere moduan landuta, omenaldi bat egiteko lau saiakera dira, beste norbaiten bizira gerturatzea islatzen dutenak. Atal hone-tan erakusten duen bigarren lanean, Lur Olaizola Mamaddi Jaunarena ortzaiztar-rangana hurbiltzen da, zeina 1954ean New Yorkera joan zen itsasontziz, zazpi egun eta zazpi gaueko bidaian.

Zinemarekiko loturak abiatzen du Mamaddirekiko bidaiatzeko desira eta Olaizolaren filma egitekoa. Nolabait, hori dute biek amankomunean. Olaizolak Uztaritzeko artxiboan ezagutu zuen Mamaddiren testigantza, eta horrek eraman zuen gero filma egitera: garaian gaztea zen protagonistak film batean ikusi zituen Ameriketako Estatu Batuen inguruan eraikitzen ziren iruditegiak, tartean auto deskapotablea eta *zerua blu*. Paisaia horien atzetik bidaiatzeko grinak mugitu zuen Mamaddi itsasoz bestaldera promestutako munduaren bila, eta pixkaka errealtatearekin egin zuen topo, ezagutu ahala. Istorioa amonaren eta bilobaren artean kontatua da, belaunaldi batengandik bestearengana gauzak transmititzen diren erara, sotilki; bizi esperientziak horrela jasoak baitira. Filma da, hain zuzen ere, istorio bat jasotzeko modua, eta horrela jartzen dira harremanetan memoria, artxiboa, erregistroa eta etorkizuna. Iraganerako bidaiak norbere ametsen

arintasunaz pentsatzera eraman gaitzake.

Sail ofizialean eskaini da, beste behin ere, Jorge Moneo Quintanaren *In Ictu Oculi* (Begiak hesteko artean) lan dokumentala. Ikuslegoaren saria jaso du filmak, gainera. Aurretik *Orbainak* erakutsi ondoren, horrekiko nolabaiteko lotura egiten du labor honek, aurrerapenaren eta denboraren igarotzeari dagokionez. Kasu honetan, artxiboko irudietan murgiltzen da zuzendaria, historian zehar altxatutako eraikuntza enblematikoen garapen eta eraisteak elkarren ondoan jarri eta esanahi berriak sortzeko. Atzean utzitako pausoen arintasunaz eta horrek duen pisuaz eginiko hausnarketa da.

II. Mundu Gerran, judu jazarria izanik idatzi zituen Walter Benjaminek historiaren inguruko tesiak. Bertan, historia idaztearen ilunak agerian jarri zituen, hau da, garaileek idatzitako bertsioaren zapalkuntzak. Bere ustetan, ez omen zegoen garaipen ikurrik era berean herio-ikur ez zenik, eta ezin ahanztz zitekeen idazketa unea gertakariaren osteko irakurketa zenik. Era horretan eragin du askotan arte garaikideak: mundu modernoaren haus-turaren zain egon eta bere pitzaduren zirrikituetatik idazten. Moneoren filmak gelditu diren arrastoei egiten du lan, dituen irudien zaharkitzearekin jolastuta. Garaiko erregistro diren argazkien hondatzearekin desagertuz doa aro bati dagozkion monumentaltasuna, era berean, egungo mundu proiektuaren aurrekari ere badena. Posmodernitatean bezala, gelditzen diren errautsekin osatua da filma. Begiak hesteko tarte horrek ematen dio aukera gure aurrean igarotzen ari denari gertatzeko, guk bertan dugun partaidetzaren ardura sentitzeko ia astirik gabe. Zinemaren beraren trikimailua da hori, begiak hesteko tartean pasatzen diren fotogramen osotasuna, mugimendu bezala interpretatzen duguna, ia ohartu gabe. Soinuaren erritmoak geldiezin den mundu mailako obraren panoramikan sartzen gaitu, bertatik nola irten jakitera iritsi gabe.

Ikuspuntu jaialdia izan zen iaz modu presentzialean ikusteko aukera izan genuen azken zinema jaialdia. Pandemia-egoera etorri zen gero, jaialdi batzuk bertan behera utzi behar izan zituzten, batzuk online eskaini dira, eta aforo mugatuarekin gauzatu dira besteak. Efemeri-de ezberdinek gurutzatu dituzte aretoak egunotan, barnetik eta kanpotik, badiren eta ez diren gauzen artean igerian. Dokumentatzeko modu anitzak baitaude. ●

